

International
Commission
of Jurists

10/1 Soi Aree 2
Phaholyothin Road
Samsennai, Phayathai
Bangkok 10400
Thailand

t +66 2 61 98 477/478
f +66 2 61 98 479
www.icj.org

9 กุมภาพันธ์ 2559

เรียน อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ พ.ต.อ.ไพสิฐ วงศ์เมือง

เรื่อง การสอบสวนการบังคับสูญหาย กรณีของนายสมชาย นีละไพจิตร

คณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล (International Commission of Jurists หรือ ไอซีเจ) ทำหนังสือฉบับนี้ขึ้นเพื่อเรียนขอให้กรมสอบสวนคดีพิเศษยังคงดำเนินการสอบสวนคดีการถูกบังคับให้สูญหายของนายสมชาย นีละไพจิตร ตามที่มีรายงานว่าถูกลักพาตัวไปโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจและบังคับสูญหายจากใจกลางกรุงเทพฯ ในวันที่ 12 มีนาคม 2554¹ การหยุดการสอบสวนคดีจะยังผลเป็นการละเมิดพันธกรณีทางกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ประเทศไทยผูกพันและเป็นการส่งสัญญาณทั้งระดับในประเทศและระหว่างประเทศว่าผู้ที่กระทำการบังคับให้สูญหายนั้นจะไม่ถูกดำเนินคดี

ความรับผิดชอบของกรมสอบสวนคดีพิเศษในการไขคดีที่ได้รับความสนใจนี้จะมีสำคัญมากยิ่งขึ้นภายหลังจากที่ศาลฎีกามีคำพิพากษาในวันที่ 29 ธันวาคม 2558 โดยพิพากษายืนให้ยกฟ้องเจ้าหน้าที่ตำรวจจากข้อหาความผิดต่อเสรีภาพและข้อหาปล้นทรัพย์ นอกจากนี้ ศาลยังได้พิพากษายืนว่านางอังคณา นีละไพจิตร ภรรยาของนายสมชาย นีละไพจิตรและบุตร ไม่สามารถเป็นโจทก์ร่วมในกระบวนการพิจารณาคดีได้ กล่าวโดยสรุปคือ สิบสองปีหลังจากที่นายสมชาย นีละไพจิตรถูกลักพาตัวไปจากใจกลางกรุงเทพมหานครนั้น ไม่มีผู้ต้องสงสัยในคดีนี้และครอบครัวของเขาต้องพึ่งพาสำนักงานตำรวจแห่งชาติในดำเนินคดีนี้อย่างเป็นธรรม

ไอซีเจระลึกว่าเมื่อเดือนเมษายน 2557 ประเทศไทยได้รับประกันต่อคณะกรรมการของสหประชาชาติที่ตรวจสอบการปฏิบัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมานที่กรุงเจนีวาว่ากรมสอบสวนคดีพิเศษจะดำเนินการสอบสวนคดีของนายสมชาย นีละไพจิตร ต่อไปโดยปราศจากการแทรกแซงใดๆ

ภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ การบังคับให้สูญหายนั้นถือเป็นอาชญากรรมต่อเนื่องจนกว่าจะตากรรมหรือสถานที่อยู่ของบุคคลที่ถูกทำให้ “สูญหาย” นั้น จะได้รับการเปิดเผยหรือเป็นที่ทราบได้ จากการถดถอยล่าสุดของคดีที่เรียกร้องการเข้าถึงการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพสำหรับครอบครัวของเหยื่อ ไอซีเจขอเน้นย้ำความสำคัญของการดำเนินการสอบสวนคดีต่อไปของกรมสอบสวนคดีพิเศษภายใต้กระทรวงยุติธรรมที่ได้เข้ามาทำงานในประเด็นนี้ตั้งแต่วันที่ 19 กรกฎาคม 2548

¹ สำหรับความเป็นมาและการวิเคราะห์รายละเอียดของคดี ไอซีเจขอกล่าวถึง จดหมายเปิดผนึก ฉบับก่อนที่เคยส่งให้กรมสอบสวนคดีพิเศษ ลงวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2557 และรายงานเดือน มีนาคม 2557 ชื่อ ‘สิบปีอันไร้ซึ่งความจริง: สมชาย นีละไพจิตร และการบังคับบุคคลให้สูญหายในประเทศไทย’ ทั้งนี้ สามารถดูรายละเอียดของจดหมายเปิดผนึกและรายงานได้จากทางเว็บไซต์ของสำนักงาน

นอกจากนี้ ทางไอซีเจเข้าใจว่าปัจจุบันนี้คณะรัฐมนตรีอยู่ในระหว่างพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ‘ป้องกันและปราบปรามการทรมานและการบังคับให้สูญหาย พ.ศ...’² ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญสำหรับการให้สัตยาบันอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance) ทางไอซีเจยังไม่มีโอกาสได้เห็นร่างฉบับล่าสุดของพระราชบัญญัติดังกล่าว แต่มีความยินดีสำหรับความพยายามในการร่างกฎหมายที่จะ ‘ประกันการสอบสวนที่รวดเร็ว ละเอียดยรอบคอบและเป็นกลางสำหรับคดีการทรมานและการบังคับให้สูญหาย’³ เนื่องมาจากร่างพระราชบัญญัตินี้ จึงเป็นเรื่องที่สำคัญมากขึ้นไปอีกที่กรมสอบสวนคดีพิเศษจะมุ่งเน้นการพยายามสอบสวนคดีนายสมชาย นีละไพจิตรอีกครั้ง อันจะเป็นการส่งเสริมการริเริ่มของรัฐบาลไทยที่จะปฏิบัติตามพันธกรณีทางกฎหมายระหว่างประเทศ อนึ่ง นอกเหนือจากอนุสัญญาเรื่องการบังคับให้สูญหายแล้ว ประเทศไทยยังมีพันธกรณีระหว่างประเทศรวมถึงกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางพลเมืองและการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights) และอนุสัญญาต่อต้านการทรมานหรือการประทุษร้ายหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention against Torture and Other Cruel Inhuman or Degrading Treatment or Punishment) ที่ประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ การบังคับให้สูญหายนั้นเป็นการละเมิดอนุสัญญาทั้งสองฉบับที่กำหนดให้รัฐภาคีนั้นบัญญัติการบังคับให้สูญหายเป็นความผิดทางอาญาและต้องนำผู้ที่กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

ข้อเสนอแนะ

จากที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ทางไอซีเจขอเน้นย้ำข้อเสนอแนะที่เคยได้เสนอแก่กรมสอบสวนคดีพิเศษ ดังนี้

- 1) ดำเนินการการสอบสวนคดีการบังคับให้สูญหายของนายสมชาย นีละไพจิตรต่อไปจนกว่าชะตากรรมหรือที่อยู่ของเข่าจะได้รับการเปิดเผยและมีการระบุตัวผู้กระทำความผิดซึ่งรวมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- 2) ดำเนินการขอทรัพยากรบุคคลและการเงินซึ่งจำเป็นต่อการทำงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษเพื่อที่จะเป็นการประกันว่าการสอบสวนนั้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ละเอียดยรอบคอบ และเป็นกลาง และเสร็จสมบูรณ์โดยไม่ล่าช้า ทั้งนี้กรมสอบสวนคดีพิเศษยังสามารถขอความช่วยเหลือจากประชาคมระหว่างประเทศได้อีกด้วย
- 3) ทำงานร่วมกับกระทรวงยุติธรรมและคณะรัฐมนตรี เพื่อที่ทำให้มั่นใจได้ว่าบุคคลที่ถูกสอบสวนนั้นไม่อยู่ในตำแหน่งที่สามารถจะมีอิทธิพลต่อความคืบหน้าของการสอบสวน ไม่ว่าจะเป็นการกดดัน, การข่มขู่ รวมไปถึงการตอบโต้ต่อผู้ร้องทุกข์ พยาน ญาติของนายสมชาย นีละไพจิตร ทนายความของเขา หรือบุคคลอื่น ๆ ที่มีส่วนร่วมกับการสอบสวนด้วย

² แดลงข่าวของกระทรวงต่างประเทศ ลงวันที่ 6 มกราคม 2559 อ่านรายละเอียดได้ที่:

www.mfa.go.th/main/en/media-center/14/63511-Thailand's-effort-in-providing-protection-to-victi.html

³ อ้างแล้ว

4) รายงานความคืบหน้าของการสอบสวนต่อครอบครัวของนายสมชาย นีละไพจิตร และสาธารณะชน อย่างสม่ำเสมอ

5) ให้กรมสอบสวนคดีพิเศษให้ความคุ้มครองที่มีประสิทธิภาพต่อนางอังคณา นีละไพจิตร ต่อไป

6) ดำเนินการตามมาตรการที่จำเป็นซึ่งรวมถึงการร่วมมือกันกับสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อที่จะทำให้มั่นใจว่าผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบต่อการบังคับให้นายสมชาย นีละไพจิตรสูญหายนั้นถูกดำเนินกระบวนการยุติธรรม แม้ว่าจะหาศพของนายสมชาย นีละไพจิตร พบหรือไม่ก็ตาม

ไอซีเจขอเรียกร้องให้กรมสอบสวนคดีพิเศษพิจารณาข้อเสนอแนะดังที่กล่าวมา เพื่อประเทศไทยจะได้ปฏิบัติตามพันธกรณีตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ รวมถึงสนธิสัญญาอื่นๆที่ประเทศไทยเป็นภาคีอยู่

ด้วยความเคารพอย่างสูง

นายเอียน ไซเดอร์แมน (Ian Seiderman)

ผู้อำนวยการด้านกฎหมายและนโยบาย

คณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล